

ცისპარეი

1874

დეკემბერი

წელიწადი მეოთხეა

11

წოდება თხუთსეულებათა:

- I.—რეინის გრაფი (მოთხრობა) ი. კერესელიძისა.
- II.—ჩივილი (ლექსი) — თ. მიხეილ ფავლენოვისა.
- III.—ანკელოზი (ლექსი ლერმონტოვით) თ. მიხეილ ფავლენოვისა.
- IV.—ქველის მოქმედება — ი. კერესელიძისა.
- V.—რომ. ზავლ. ნადიროვს (ლექსი) ი. კერესელიძისა.
- VI.—სხუა და სხუა ანბავი (წიგნი მოწერილი ტფილისიდან) — — — ... აჩილიძისა.

თფილისი
ექვთიმე ხელაძის სტამბაში
1874

XXXX

ნეიჯერტი.

ბარონ ფონ რუდიგერმა რომ თავი მოიკლა, ნეიჯერტს ეოველი იმედი გარეწნილის ცხოვრებისა დაკარგა; ის მაშინვე გაიქცა და ქაოქ განშორებით ლენი შილერის სახლში იმალებოდა; ბარონის აღსა-რებამ და სიკვდილის წინ გამოტყუებამ სამართალს გუსტავ რუბინი, უმანკო მსხვერპლი, მაშინვე ციხითგან გამოაშვებინა; როდესაც დირექტორმა გამოუცხადა, სინარულისაგან ვეღარა გაიგორა.

— მაღლობა ღმერთს რომ გამამართლეს იტ-
ვოდა ისე.

— თქვენ თავისუფალი ხართ და შეგიძლიანთ ახ-
ლავე წახვიდეთ შინ; უთხრა დირექტორმა, მაგრამერ-
თი სათხოვარი მაქვს თქვენთან.

— თქვენ ეოგელთვის შემწე ჩემი ბრძანდებოდი, ჩემი პატრონი ღ ნუგეში ამ ციხეში თქვენა ბძანდებოდი ღ მიბძანეთ რაცა გნებავთ, უზასუსა გუსტავამ.

— თქვენ რაძენი მე წელიწადს მწერლათ იუავით მარტენთან, ის დიდი მძიმე ტვირთი იყო, ახლა ამდენი ხანი უბრალოთ აქ დაიტანჯნით, მე საკმაოდ გიცანი თქვენ როგრც პატროსანი ემაწვილი კაცი; იმის ჯილდოთ უნდა დაგნიშნო აქ ციხეში სმატრით-ლათა, თანახმა ხარ თუ არა?

გუსტავა რუბინი სისარულისაგან, დირექტორ ფეხებში ჩაუვარდა.

ის მიიბოდა შინისაკენ, სადაცა მოელოდა ლუიზა ღ ბიძა კიკებუში, იმათ ორ გვარი მსიარულება შეუდგათ, პირველი რომ გუსტავა განთავისუფლდა ღ მეორე რომ კარგი საცხოვრებელი ადგილი იმოვნა. აქ არ არის ეჭვი ლუიზა გუსტავა ქორწინებით შეერთდებოდნენ ღ იმათსას აღარას ვიტყვი, თუ რა ბედნიერებითი ცხოვრება ექნებოდათ.

ახლა დაუბრუნდეთ ავასაკს ნეიპერტსა,

პრუსიას ღ ფრანციას **1871** წელს რომ დიდი ომი მოუვიდა, უცებ ნეიპერტი, იქ სამხედვარედ

გატეოდა; რამდენიმე დღე ზრუსაკების ჯარი, გარს შემოერტვა მეცას, ბაჟენის ჯარსა; ერთს ღამეს, როდესაც ბაჟენმა არ იცოდა თუ რა ექნა, რადგანაც ზრუსაკებისაგან ოთხივე კუთხე შეკრული ჰქონდა და საზღვოს მოკლებული იყო, ნეიჟერტი შევიდა და უთხრა, რას მომცემთ რომ გზა გაჩვენოთ ნემეცებისკენ ცარიელიო; ეს შეიქნა ორგული თავისის ქვეულისა და გასცა ზრუსის ჯარის გარემოებას შეატყობინა. ბაჟენმა მაშინვე ნეიჟერტს ხუთასი ფრანკი ძიაცემინა ამ ანბავის ჯილდოთ და უბძანა, რა არის ნეიჟერტმა არ მომატეუოსო, დაეტუსალებინათ გაუპტეასტში და თუ იმისი სიტყვები მართალნი იქნებოდნენ მეორე, ან მესამე დღეს გაუშვებდნენ. საუბედუროთ, მეორეს დღეს ბაჟენის ჯარი დამარცხდა, ნეიჟერტი, რა არის არ დამსაჯონო, შუალამისას გაუპტეასტიდან გაიპარა, მაგრამ გზაზედ ფრანკუზებმა მოასწორეს და დაიჭირეს; ეს მოიუფანეს ბაჟენთან, რომელმაცა უბძანა დაესჯრიტათ როგორც მესანათი, რომ ჯერ თავისი ჯარი გასცა და მერე გაიარა და ამათის ჯარის ანბავის შესატყობად იქაურობას მოსდებდა.

ნეიჟერტი, რომელიცა მრავალჯერ გამოუძვრა

დაჭერასა და მრავალი დანაშაულები ჩაიდინა, ფრანცუ-
ზებმა როდესაც დახვრიტეს, მაშინ შეიტყო ჰრუსიის
მთავრობამ იმისი მუსხანათობა.

XXXI.

სიხარულითი ნახვა.

— მართლა ბარონ რუდიკერს თავი მოუკლავს?
ეტეოდა როზა უსინათლო მოხუცს ლევსა.

— მართალია შეილო, სვინიდის ისე დაუტანჯავს
ბე თავის დანაშაულებას ჭკუითგან ისე შეუშლიათ,
რომ ასეთი საშინელის სიკვდილით მოძკვდარა. უზა
სუხა ლევმა; ეგ ხომ ერთი შეილო მტერი მოძკვდარა
ჩუტნი, მეორე საშინელი მტერი, რომელიცა ხშირად
უკანა გვდედა ბ ჩუტნის სიკვდილსა ცდილობდა, ჯა-
ზაკი ნეიზერტი, ისიც ფრანცუზებს დაუსწრებიათ.

— მართლა მამაო ლევი! უთხრა როზამ, მამ
ახლა თავისუფლად ვიცხოვრებთ.

— იმ ავაზაკის ცოლიც, დაუჭერიათ ზ კზანან მადნების სამუშაოზედ.

— ეკ კარგი ზ კეთილი. უნასუხებდა როზა.

— ახლა, მეც თავისუფლად ვსუნთქავ შვილო როზა, უთხრა ლევმა შარერმა, უსინათლო მოხუცმა; ხვალ ერთს დიდს საქმეზედ უნდა წავიდეთ მე და შენ, ზ შენც უნდა ძალა ზ ღონე მოიკრიფო, რომ არ შეწუხდე, მხოლოდ გაიხარო დიდის სიხარულით.— ის მოჭევა ტირილს.

— რათა ტირი მაძია ლევი? რამ შეგაწუხა ზ სად უნდა წავიდეთ?

— გახსოვს რამდენიმე წლის წინეთ, რომ გაიანბე შენი ანბავი ზ გითხარი რომ გიზოვნე ეძაწვილი ზ გაკზარდე მეთქი; შეითხე კიდეც შენი დედ-მამის ანბავი ზ არ გითხარი თუძცა ვიცოდი; ამისათვის რომ ორი საშინელი მტერი გეჟანდა ზ რომ გამოძეხინე მოუკლავს არ გაკიშებდნენ; მე კაბრთხილებდი, გარიდებდი იმ ორ მტერს ზ ახლა, როცა ის ორივე შენი მტერი დაიხოცნენ, ახლაკი დრო არის მიგიყვანო ზ შენ მშობლებს ჩაგაბარო; იქ ნახავ შენ ბედნიერებასა ზ დიდ სიხარულსა, რადგანც შვილო შენი მშობლები მდიდარნი არიან ზ დიდნი კაცნი.

როსა წამოდგა ღ კაკვირვებით უეურებდა მო-
ხუცსა.

— როგორ მამაო ლევი! უნდა მიმიუყანო ჩემ
დედმამასთან; რომელნიცა მე თავის დღეში თჳალითაც
არ მინახავს! უთხრა როსამ.

— შენ მალე შეიუარებ შენ მშობლებსა, ამისა-
თჳს რომ ისინი დამნაშავენი არ არიან შენს ხვედრში;
დიდი ხანია შენ დაკარგვასედ იტანჯებიან. შენ ი
იაფენი სიუვარულს, სიმდიდრეს, ბედნიერებას.

— ახ, მამავ. ნეტა ვინ არიან ჩემნი მშობელნი,
მერე მე უშენოთ როგორ გავძლო მამაო ლევი?

— მიუვარდი შეილო, გააღერსებოდი ღ გიბრთ-
ხილდებოდი, როგორც საკუთარს ჩემს შეილსა, ახლა
კი დროა მიგცე იმათ, ვინცა დიდ მწუსარებაში არიან
შენთჳს.

— შენ უნდა ჩემთან იყო მამაო ლევ! მე უშე-
ნოთ იქ ვერ დავდგები.

ამ სიტუვებზედ, სიხარულის ფერმა გადაჰქრა მო-
ხუცს; ისა გრძნობდა როსას სიუვარულსა. როდესაც
მტრები მოშორდნენ როსას, ის მოვაღე იყო დაგბ-
რუნებინა თავის მშობლებისათჳს.

— წადი, როზა, დაიძინე ზ სვალ დილით შეუდ-
კეთ გზასა. უთხრა ლევმა

როზას მრთელი ღამე არ დაუძინია, ის მოელოდა
კათენებას ზ არ იყო დაწმუქებული, უბედურებას
ემლოდა თუ ბედნიერებასა; იმას უკვირდა დიდად
თავისი გარემოება, გული უცემდა, ერთის მხრით
შორდებოდა მოხუცებულს, რომელთანაც სიურპითგანვე
შეზრდილი იყო, ზ მეორეს მხრივ მიდიოდა უმცნობ
ხალხის ხელში.

კათენდა, დადგა როზასათვის სამინელი დღე. ის
აღვა ადრე; მოხუცმაც გამოიღვიძა ჩვეულებისამებრ.
იმას ესმოდა, როზა როგორც ჩვეულებრივ ოთახს
აღაგებდა.

— მადლობა. ღმერთს, უთხრა მოხუცმა როზას
მე დღესა ვგრძნობ, რომ გაბედვითა ვარ ზ ჯანსედაც
კარგათ, სუფარელო შეილო, აბა ჩაიცვი ზ წავიდეთ.

მოხუცი წამოდგა ზ ჩაიცო სუფთა საბედნიერო
დღის ტანისამოსი, მიჰდა შავფთან, რაღაც შესვეული
გამოიღო ზ ჩაიღო სერთუკის ჯიბეში; გამოვიდა გა-
რეთ ჯოხი ხელში ზ გამოჰყვა როზა.

გაქლელ გამოძლეულნი სიამოვნებით უუერებდნენ
როგორც თეთრ წვერა მოხუცს, ისე მშვენიერს ღამას

ქალსა, რომლის ხელი ეჭირა ზ მიჰყავდა, რამდენიც უახლოვდებოდნენ ბარონის ქუჩას, იმდენი როზას გული უფრო ზ უფრო უცემდა, ბოლოს მიაღწენ დიდს სამ ეტაჟიან სასახლესა. მოხუცმა ჩამოჰკრა ზარსა. შვეიცარი რომ გამოვიდა, ჰკითხა თუ ვინ უნდოდათ.

— ჩუენ გვინდა ნახვა უფლის ფრეიგემონ ფონ-რუდიგერისა, მიუგო მადლის სმით მოხუცმა.

შვეიცარმა დაკვირვებით ზ წეროძით შემოსედა ორივეს, როზა სან ლევის უყურებდა ზირში ზ სან შვეიცარსა; იმას არაფერი არა ესმოდარა.

— თუცა ბატონი ზ ქალბატონი შინა ბმანდებიან, იგრამ ჯერ ზირველად უნდა მითხრათ, თუ ვინა ხართ თქუენ? ჰკითხა შვეიცარმა.

მოხუცი ეოუძობდა, არ იცოდა, ეთქვა ამ კაცისათუხ მოსვლის რისეზი, თუ არა.

ამ დროს, გრძელი კიბის თავს, რომელიცა ღაფენილი იყო ძვირფასის ხალებითა ზ რომლის ორივე მხარეს ამწერიებულნი იყენენ ევაჟილები, გამოჩნდა ადამ, ერთგული მსახური ბარონისა. იმას გაუკვირდა მოხუცებული უსინათლო რომ დაინახა ზ როზა; რო-

ზას რომ დააკვირვა, თითქოს იგრძნო, რომ ისა ჰკ-
ვანდა სახით ბარონესასა.

— ვისი ნახვა გსურთ? ჰკითხა ადამამ.

შევიცარი ჩამოდგა, როდესაც ადამის ფეხის ხმა
გაიგონა მოხუცმა, უთხრა.

— თქვენნი ჭირიმეთ, მოახსენეთ ბარონს, რომ
მოუყვანე იმათ ის, ვისაცა დაეძებენ მრავალი წელი-
წადი. უთხრა მოხუცმა.

— ოჰ, ღმერთო! შეჰყვირა ძველმა მსახურმა
ადამამ, როდესაც დააწყებდა ერთი კიდეც როზასა;—
ღმერთო, ეს რამესმის! ეკ მოულოდნელი სიხარული,
უცებ როგორ გამოუცხადო ბატონებს, ისინი სიხარუ-
ლისაგან დაიხოცებიან; მერე ბატონი შეუძლოც არის.

— მე მკონია, სიურპითგანვე ბარონთანა ხარო
ნამსახური, თქვენ თუთან იცით როგორც მოახერხებთ,
უთხრა ლევიმ.

— ღმერთო! რა მსიარულება იქნება დღეს ჩვენს
სახლში! კეთილო ჰატარა ქალბატონო! ეუბნებოდა
ადამ როზასა; რამოდენა გამხდარა?

— ნუღარ გვადლოდინებ. უთხრა მოხუცმა.

— გთხოვ შემობხანდეთ ზალაში, მინამ შეატუ-
ოებინებდე. ოჰ, ღმერთო რა სიხარულია!

ადამის გულმტკივნეულობითი ზ სიუვაწრულიანი
ლანჩარაგი ისე იამა რაზასა, რომ ალერსიანათ შეჭეუ-
რებდა; ის აღტაცებაში მოვიდა, როდესაც ნახა ეს სიმ-
დიდრე ზ დიდებული ცხოვრება; მოხეცი ასდევდა
მუხლების კანკალით, ადამმა შეიუვანამდიდრად მორთულს
ზალაში, სადაცა დასხა სავერდის კრესლოებზედ. რაზას
განკვირვებას ადარა ჰქონდა სამსლვარი.

როდესაც ადამ შევიდა ბარონთან, ის გაჰკვირდა
სიხარულის სახით რომ დაინახა.

— მოწყალო ბატონო. უთხრა ადამმა კანკალის
ხმით,— ოჰ, ღმერთო, დიდი სიხარული მოგელით
დღეს; მხოლოდ შეიმაგრეთ ზ ეს სიხარული ისე მიი-
ღეთ.

— რა ამბავია ადამ?

— არ შემიძლიან ასე ძალე გითხრა; არც შე-
მიძლიან დაგიმალო.

— მითხარი ჩქარა რა ამბავია?

— თუ აღმითვისათ, შეიმაგრეთ გულის დეღვა,
გეტყვი. უთხრა ადამმა.

— ადგიოთქვამ, ადგიოთქვამ, ოღონდა ჩქარა მით-
ხარი.

— ზალაში გელით მოხუცებული უსინათლო,
რომელსაცა მიუყვანია თქუწნი ქალი!

— სად არის ის მოხუცი? შეჰკივლა ბარონმა,—
შემომიყვანე აქ; შეატუობინე ჩემ ცოლსა!

ადამა გააღო ზალაში შესასვლელი კარი, ბარონმა
დაინახა მოხუცი ზ გვერდით უჯდა მშენიერი ქალი.

— სწორეთ, სწორეთ ის არის! ოჰ, დიდებულო
ღმერთო! ნუ მამკლავ სიხარულითა!

ბარონი გაუარდა ელვასავით ზ ჩაიკრა როზა
გულში; თვალთაგან გადმოსდიოდენ მღუღარე ცრემ-
ლები.

— აი შენი მამა როზავ, ეუბნებოდა დაბალის
ხმით მოხუცებული, როდესაც ბარონმა მაიკრა გულში
თავისი შვილი როზა, დაიხოქა, თვალნი აღიმართა
ზეცად, განუზერო ხელი ზ შესწირა მადლობა ეოვლად
შემძლებელსა ღმერთსა.

აღამ შორი ახლო იდგა ზ წვაროსავით ცრემ-
ლები გადმოსდიოდენ თვალეპითგან.

— შე წაგაღ ბარონესას გავაბთხილებ. სთქუა
აღაძმა ბ გავიდა.

— შვილო, ჩემო საყვარელო შვილო! ეუბნებოდა
აღერსით ძამა, როზასა, ძლივ შედირსა შენი ნახვა!
ოჰ, ვინ იკის რამდენი ტანჯვა, ნაკლებულებსა გა-
მოიარე, ჩუმათ რათა ხარ შვილო, გაძაგანე შენი ხმა;
აბა შვილო შემომსედე. ოჰ, ღმერთო!

— თქვენნი შეიძი უფალო ფრეივერ, — უთხრა
მოხუცმა, ისე გამიწრდია, როგორც ჩემი საკუთარი
შვილი.

— ოჰ რა გძაღლობ კეთილო მოხუცო, ამ გვარ
კეთილის მოქმედებისათვის, ეუბნებოდა ბარონი.

ამ დროს შემოვიდა ბარონესა, რომელთანაც ბა-
რონმა მიიყვანა როზა, იმან ჩაიკრა გულში.

— თქვენს რასაკვირველია, მეტვეით უფალო ბა-
რონო, თუ რატომ აქამდინ არ მოგიყვანე შვილი,
უთხრა მოხუცმა; ამასათვის, რომ ვარაუდები მტრებსა
ბ ვეძი საკეთილო დღას რომ მომეყვანა, ეს დღე
ახლა მოვიგდე ბ მომიწოდებია თქვენნი შვილი. — აქ
მოუყვა მოხუცი ბ უანბო სრული თავის გადასავალი.
მერე ამოიღო ჯიბითგან ის ტილო, რომელშიაც გან-

ვეული იყო ემაწვილი, როცა ეპოვნა მოხუცსა ღ რო-
შელზედაც ვენზილი იყო ბარონისა.

— უეერე, ეუბნებოდა ბარონი თავის ცოლს; კე-
თილმა მოხუცმა, დასამტკიცებლად იმის, რომ როზა
ნამდვილათ ჩუწნი შეიღია, მოგვტანა ტილო ჩუწ-
ნის ვენზილით, რომელშიაც გახვეული იყო ემაწვილი.
ესეც კი შეუნახავს კეთილს მოხუცს.

— მამავ ღ დედავ ბატონებო, მე არ შემიდლიან
ადგიწეროთ ის ამაგი, რა ამაგიც ჩემსედ დასდვა მა-
მა ლევმა; ჩემი გულისათჳს მუდამ დღე გლახაობდა
ღ ამ გლახაობით მე მინახავდა, შკოლაში გამწარდა,
ჩამაცვან ღ დამხურა; ეს ისეთი მიუვარს, რომ ამისი
სიკვარული უოველთჳს შექნება.

ბარონმა სიხარულით, ერთი კიდევ ჩაიკრა გულში
როზა ღ თავისი ცოლი.

ამ დროს, ჰრუსელებმა ჰარიუი აიღეს, ეს ბისმარ-
კის საქმე იყო, რომელსაცა უწოდებენ რეინის გრაფსა;
გუბერტ ფონრუდიგერმა მიიღო ჰოლკოვნიკობა ღ ის
სრულებით არ ემსგავსებოდა მამასა; იყო ჰატიოსანი
ემაწვილი კაცი ღ ღირსი ბარონობისა. როზას ღ
გუბერტის შეერთებამ, სრულებით მოსწო მშობლების
ერთმანეთი მტრობა.

ბარონესამ როდესაც მოისმინა ლუიზასი, კიკებუ-
შისა, გუსტავასო ზ სსჟათა ანბავი როზასგან, ვე-
ლასთან მეგობრობა ზ დამოკიდებულება იქონია.

ლევო შარიერი, უსინათლო მოხუცი, თავისთან
სასახლეში გადმოიყვანეს ზ სიკვდილამდინ დიდის
სიბრთხილით ინახავდნენ; ანსელმან, ურჩი შვილი ლევო
შარიერისა, დაადგა კეთილსა გზასა,

ი. პერესელიძე.

1874 წელსა.

აპრილის 6-სა

ქ. ტფილისს.

ძველ ს მოქმედება.

ამ სტატიასა ვთარგმნით სიტყვითი სიტყად ერთის რუსულის ქუჩნალიდგან, სადაცა გამოუენილია ქველის მოქმედება ჰარეჩანელებისა; ამ გვარი ქველის მოქმედება ბევრჯელ მოხვდება ხოლმე ჩუჭნს ცოდვილს ქვეენებშიაჲა წვრილმან ხალხში ზ ამისათვი უფრო ვთარგმნეთ. აი რასა სწერს ერთი ჰარეჩელი კეთილის მოქმედი:

„ერთხელ ჩვეულებრ დილით რა გამოვიღვიძე, ძრიაელ მომინდა ფული. სად მეძოვნა, რომელი ეშმაკი მომცემდა ფულს? მერე ჰარეჩის ქალაქში, სადაცა თუ არა გაქვსრა, თოკს არა ვინ მოგცემს თაჲი დაიღწო არა თუ ფულსა. მერე, ათი ათასი ფრანკი, ან თხუთა მეტი ათასი, რა კარგი იქნებოდა ჩემთვის იმ მაღიან დილის დროსა, მაგრამ, მაინც აქ რა დიდი ფიქრი უნდოდა. ცოტანი არიან იმ გვარნი კაცნი, რომელნიცა მდიდრდებიან სხვის ანგარიშზედ. სჩანს ფულის ძოვნა

ისე მწელი არა უოფილა, როგორც ბევრნი ფიქრობენ! მოდი ამ აზრს მეცა გამოვცდი. გადავწვევტე მე შევიქნები ქველის მოქმედი კაცი და ისე მოვიუწან საქმეს, რომ ვეელას უგვირდეს ჩემი კეთილის მოქმედება; რასაკვირველია აქ ცოტა მაინც ფული არის საჭირო, საჭირო, მაგრამ მეტი რა გზა მაქვს. რასაც არ დანთესავ, რას მოიმეი. ვსთქვამ და შევასრულებ კიდევ, მე მაშინვე ტანთ ჩავიცვო და მიველი ჰარიუს ქალაქის მეტოერთმეტე ნაწილის მეჩთან; ის იმავე ნაწილის ქუჩაში იდგა.

— სამთარი იწეობა, უთხარი მე იმას; და მეორეა სასტიკი ეინვები დაიჭიროს, ისეთი ეინვები, რომლის მზგავსი ჯერ აქამდინ არა უოფილიუოს, ამისათვის მდიდარნი მოვალენი არიან მომატებულის თაყიანთ სახლის ხარჯითგან, შესწირონ ღარიბებსა, რომ ტანჯვა არ გამოაორონ.

— ეგ ძრიელ კეთილი გრძნობაა და მეტად მოსაწონი, მითხრა მეჩმა.

— კეთილის მოქმედება, ისეთი სასიამოვნო არის, რომ შინაგანი რაღაცა ღუთიური გრძნობა, თით-

ქოს კაცს აჯილდოებს..... თქვენს ნაწილში, ბევრი არიან ღარიბები?

— ღარიბებიო? არა, რაღა კითხვა უნდა. რამდენიც წელიწადი გადის იმდენი უფრო ემატებიან; ჩვენს ღონის ძიება კი, იმდენი აღარ არის, რო-
დავეხმარეთ.

— მაშ ნება მომეცით, წარმოგიდგინოთ თქვენს სამი ათასი ფრანკი, თუმცა ცოტა არის, მაგრამ, ცო-
ტათიც არის შეუმასუბუქებთ ჩვენთან დავრდომილთა
ძმებს, თავიანთ მდგომარეობასა.

ეს რომ უთხარი, ამოვიღე ზ მივეცი ზარკი ოქ-
როებით სავსე. ვერ შეგიძლიანთ წარმოიდგინოთ, თუ
რა განკვირებასა მიეცა, ის კეთილი კაცი, იმან ჩამო-
მართო ფული, დააღო ზირი ზ უნდოდა გამოეთქვა
ის შინაგანი გულის გრძნობა რასაცა იმ საათში
გრძნობდა, მაგრამ, რამდენიმე მინუტს განკვირებისა-
გან ენა დაება. ბოლოს წამოიღუდღუდა:

— ჩემთვის ძრეულ სასიამოვნოა..... მეტად
სასიამოვნო არის, რომ ჩემს ნაწილში დგას თქვენის
სთანა კეთილშობილი ზ სულგრძელი კაცი.... ნება
მიბოძეთ, გიასლოთ თქვენთან სახლში ზ მადლობა

მოგასსენო ღარიბების პაგიერად, რომელთაცა ცრემ-
ლები შეუშრეთ თვალებზედ.

— დიდად მოხარული ვიქნები, რომ ჩემს სახლ-
ში მობმანდეთ, მაგრამ მადლობის თქმით კი არა
ღირს ეს საქმე. აი ჩემი ადრესი.... ამასთანავე გთ-
ხოვთ არ დამივიწყოთ, როდესაც ღარიბების შემწეო-
ბა გასურდეთ ზ სედავდეთ გაჭირვებულს მდგომარეო-
ბაში. მხოლოდ, დიდის ვედრებითა გთხოვ, არა ვის
უბძანოთ, რომ მე მოგართვიოთ ღარიბებისათვის, ეკ-
მცრედი შესაწირავი,

მე ვიცოდი, რომ ამის თქმით, უფრო ხალხში
მოეფინებოდა ჩემი ქველის მოქმედება. ორი დღის
შემდეგ მთელმა ჰარიუმა შეიტყო, რომ მერს წარუდგო-
ნე ღარიბებისათვის სამი ათასი ფრანკი. საიდუმლო-
ების შენახვა მძიმე ტვირთი არის. ეველას არ შეუძ-
ლიან ამ ტვირთის ზიდვა, როგორც ვუიქრობდი,
ისეც გამოვიდა. ეს ჩემი ანბავი რომ შეიტყეს, შესა-
წირავს უფრო ზ უფრო ემატებოდა, ასე რომ ერთის
კვირის შემდგომს ეური მოვკარი, ოცი ათას ფრან-
კამდინ შემდგარიყო, გაზეთებმა მაშინვე ეს ცნობა
ქვეყნად მიჭფინეს ზ ოცი ათასის ნაცვლად, გამოაც-
ხადეს ორმოცი ათასი ფრანკი; ისე გამოიყვანეს მრ-

თელს გაჰეთებში, რომ ეს ორმოცი ათასი ვითომც
სულ მე შემეწირა. ერთის სიტყვით ერთის კვირის
შემდგომს, მრთელს ზარიჲში სულ ჩემსედ ლაპარაკ-
კობდნენ ქებას, სულ იმას ანობდნენ ხალხში რომ
ვითომც მე ძრეულ მდიდარი ვიყავი. ამასედ ძალიან
უხაროდა ჩემს ცოლს ემილიასა, ამისათვის რომ
ვევლგანა ჭატიჲობდნენ, თუ ეს შემთხვევა არა ყოფი-
ლიყო ზე ჩემი ცოლი არ გართობილიყო აქა იქ მიწ-
ვევით, ისე მოგებნდნენ მე იმას, რომ უნდა
გამეოროდა, ღმერთმან მიბრალა, რომ საქმემ ასე გაი-
არა.

რასაკვირველია აქა იქ სტუმრათ სიარული დიდ
სახლებში კარგია, მაგრამ მე ესკი არ მინდოდა, მე
მინდოდა ბევრი ფულის შოვნა. დეკემბრის გასულს
უინგები სასტიკი შეიქნა ზე ამის მიხედნით მერმა მო-
იფიქრა ღარიბების შემწეობის მიცემის საზოგადოების
დაწესება. რადგანც ჩემი ქველის მოქმედების სახელი
გავარდნილი იყო, მაშინათვე ამ საზოგადოების თავს
მჯდომარეთ მერმა მე ამომარჩივა, მეც რასაკვირველია
სია შევადგინე მაშინათვე, შემწეობის მიცემით კელის
მოსაწერად; ჩემი ცოლი ცალკე დადიოდა სახლ ზე
სახლ ზე აგროვებდა ფულსა; ისიც იყო ჩუჭნი საზო-

გადოების მწვერი, რაღა ჩიჩინი უნდა სიხარულით ირბენდა კარ ბ კარ, რა არის ჩემი სილამაზე ნახონ ბ ტანთ ჩაცმულება.ო მეჩე ჩაცმა დახურვისათვის ისე გაგიჟებული რომ, მრთელს ქვეყანას ურჩევნიან, მეც ცალკე დაუდიოდი დიდ კაცებში ფულის მოსაგროვებლად ბ ცოტას ხანში კარგა ფული შედგა, რომელიც ძრიელ მუნწნი ივენენ, იმათაც კი არ უთქვამთ უარი, ჩემისთანა განთქმულის კეთილის მოქმედისათვის, ხუთ დღეში შევკრიბეთ თხუთმეტი ათასი ფრანკი.

— ახლა კი საკმაო არის, უთხარი ჩემ ცოლს ემილიასა, როდესაც მოვიარეთ საკმაოდ ქუჩები,—ახლა უნდა შევადგინოთ ანგარიში.

— რას ანბობ, რის ანგარიში! მითხრა მე. თხუთმეტი ათასი ფრანკი შევკრიფეთ ღარიბებისათვის, ავიღოთ ბ ეს ფულები სულ ერთიან დაურიგოთ, აქ რაღა ანგარიში არის საჭირო.

— ეჰ, ჩემო საუვარელო, უთხარი მე, როგორაც სჩანს შენ სრულებით არ გესმის ფულების საქმე, ქველის მოქმედებაში, შენ ხომ იცი მე კეთილის მოქმედი ვარ! ძალიან კარგი, მეჩე რა არის კეთილი საქმე, ანუ ქველის მოქმედება? ქველის მოქმედი არის ის კაცი, რომელსაცა უუვარს კაცობრიობა. მეჩე ის

ქველის მოქმედი, განა კაცობრიობას არ ეკუთვნის? —
მრიელ სსსაცილო იქნებოდა ქველის მოქმედს ეზრუნ-
ვა სსჭათა სარგებლობისათვის ღ თავის თავსედ კი
არა! მოიტა ანგარიში შევადგინოთ.

»უფალის რემონის ცოლსედ დანა-
ხარჯი, ჩაცმულობასედ, ამის რიცხვში
ფერ-უმარულსედ, ფერჩატკებსედ, აბრე-
შუმის ჩულქებსედ ღ სსჭა საჭირო ნივ-
თეულობასედ, ორი ათას ოთხასი
ფრანკი. — — — — — **2,400 ფრ.**

»ფაეტონის გასავალი წასვლა მო-
ლაში, დღეში ასი ფრანკი. — — — — — **500 ფრ.**

»სასოგადოების თავს მჯდომარეს,
რომლის დროს დაბარება უფრო მეტადა
დირს, რადგანაც სრული ხუთი დღე
მოანძარა ღარიბების საექმესა. — — — — — **1,000 ფრ.**

»კაშიპირის შალის შარვარსედ,
რომელიცა კიდევ დაისა ბევრის თავის
დაკვრით აქა იქ. — — — — — **150 ფრ.**

»ოთხი ღამის უძილობისათვის,
რომელიცა გაატარა უფალმა სასოგა-

დოების თავს მჯდომმა, რადგანც ფიქ-
რობდა ამ ოთხს ღამეში, რომ
ემშველა ჰარიის ქალაქის ღარიბებისა-
თვს, თითო ღამე ორ დღედ რომჩავაგ-
დოთ, — — — — — **1,600** ფრ.

»სსწა ბ სსწა მოულოდნელს გა-
სავალზედ, ქინძის თავებსზედ ბ ჭამა სმა-
ზედ, რადგანც უათიანათ სიარული
საჭირო იყო. — — — — — **2,00** ფრ.

»აკებულების მოძლასე, რომლით
ძალა მიეცა ბევრი თავის დაკვრით ზურ-
გის ხერხე'ალს, დოკტორის შემოწ-
მებით. — — — — — **1,000** ფრ.

»ხავერდის ქისაში, თავისის ფუნჯით,
რომელშიაც ფული იკრებოდა — — **5,000** ფრ.

»გასავალი მკვერმეტყველებასზედ,
კულ ღმობიერ სიტყვებსზედ, კომპლიმენ-
ტებსზედ, რომელნიცა მოვისმარეთ აქა-
იქ სიარულში. — — — — — **80** ფრ.

»ტირილზედ, ამოხვრასზედ, რომლით
საჭირო იყო, მსმენელი მოკვეყანა კრძ-

ნობაზედ, რა არის მოეცა რამე, უფრო
ბუნწსა. — — — — — **46 ფრ. 25** სანტ.
სრულებით —.— **14,996 ფრ. 27** სანტ.

ეს ზემო ხსენებული დასარჯული ფული რომ
გამოვრიცხოთ, შეგროებული ს თხუცმეტის ათასის
ფრანკითგან, დარჩება სამი ფრანკი ღ ოცდა ხუთი
სანტიმი. ამ დანარჩენს ფულს დაურიგებ ღარიბებსა.

— ხომ ხედავ ჩემო საუვარელო, რომ საქმე
მხოლოდ საჭირო არის კაცმა თავის რიგზედ ღ
წესზედ მოიუფანოს, სწორეთ ჩაწეროს შემოსავალ-გა-
სავალი ღ მაშინ გამოვალთ ზირნაოლად, განა რომ
კარგი ვქენი, ის ჩემი სამი ათასი ფრანკი, ზირველად
რომ შევწირე? ხომ ხედავ, ამ ორი თვის განმავლო-
ბაში დაგვიჩა მოგება **11,996** ფრანკი ღ **25** სან-
ტიმი. ავი გეუბნებოდი, რომ კაცთ მოუვარეობას დი-
დი სარგებლობა მოაქვს მეთქი!

— რას ანბობ, რობერტ, მაგითი ხომ ცრცხნი
შენ ღარიბებსა....

— ეს საჭირო არის იმათივე სარგებლობისა-
თვს, ჩემო საუვარელო, ეს რომ ასე არა უოფილიყო,
მაშინ შეეჩუოდნენ ცუდაობას,—წახდებიან.... მაინც
იმათ საჩივარი არაფერზედა აქვსთ, იმათ საქმეს მო-

ვანძარე ჩემი დრო უსასყიდლოთ, ამასთანავე წარუდგენ სწორე ანგარიშსა, იმ ფულისას, რომელიცა მონდეს ჩემს კეთილშობილებასა ზ სულგრძელობასა.

ემილია ვერ მისწვდა ამ მიზეზის უპირველესობასა. ეს ამ გვარი სისუსტე დედა კაცებსა სჭირთ!

შველიარები ძრიელ მსიარული დაგვიდცა. ჩუწნ ჩინებული ზ სარფიანი ლატარია ვათამაშეთ ღარიბ სახლეულობათათჳს ზ ძრთელი მოგროვილი ფული რასაკვირველია, როგორც შემოთაცა ვთქვი, ჩუწნ ჯიბეში დაგვრჩა, ბოლოს ამ გვარმა კეთილის მოქმედე ამ ისე წამასხალისა, რომ მომცა აზრი, გამეძართა თვალსაჩენი ბალი მდიდრებისათჳს, რასაკვირველია ესეც ღარიბების სასარგებლოდ. ეს ამ გვარი ბალები ახლა მოდათ არის; ამ ბალებში ტანცობენ დიდნი კაცნი ზ მღაღარნი; ზ რაც ძალი ზ ღონე აქჳსთ ფეხებს იქნევენ ღარიბების გულმტკივნეულებისათჳს, ამ ბალებს ისეთივე დასასრული მოაქჳს, როგორც მე ზ ჩემს ემილიას მოგვიტანა.

რომ. პავლ. ნადიროსი.

ძლივს გნახე კაცი, განათლებით სრულად მდიდარი,
ძლივს გნახე კაცი, ჩემის გრძნობის თანაზიადი;

ძლივს გნახე კაცი მამულისთჳს თაჳ განწარული,
ძლივს გნახე კაცი ჩუქნის ქუჩის შვილი ერთგული!

განთქმულნი შენნი წინა ჰაზნი, მამა-პაპანი,
მეფეთ წინ იუენენ ისე, ვითა ერთგულნი უმანი;

ღ ბეჭდულ დასდევს მამულისთჳს მათ თჳსი თაჳი,
ისე უეჭარდით საქართველო, მამული თჳსი.

რამდენიც მეფეთ ნაცვლად ჯილდო მათ დაუპირეს,
იმდენი იმათ, ვით ერთგულთ უმათ უარს უთხრეს,

რქეკს: „მეფეო, ქონებაც მზათ ვართ რომე რაც გვაქვს
შენ შემოგწირათ,

ვალად გვაწევს, ჩუქნის ბატონისა ერთგულ ვმსახუროთ.

ამაზედ მეტი ჯილდო მისთჳს რაღა იქნება,

ვინც თჳს მამულზედ თჳს ცოლშვილით მტკიცედ იდგება.“

პატონასანი ესე წმინდა მადლი გრძნობა,

ერთგულ მეგობარეს იმათგან გამოგეოლია,

შენი სიამაღლე, ღ სამშვიდე, უკვლასთან ძმობა

გაჩწმუნებ რამე უკელსაგან მოსაწონია.

გაჭირვებულთა მიაწოდებ შეწევნის ხელსა,
კეთილ საქმისთვის არა ზოგავ შენ არაფერსა;

მარად ქადაგებ შენთა მოძმეთ ერთობას, მშობას,
და მარად ამცნებ უკელს ერთგვარ თანასწორობას;

დიდი, პატარა, მდიდარი, გლახა შენთვის არს ერთი,
უკელს უფერვბე თანასწორად ერთისა თვალით,

იცოცხლე ჩუწნის ქვეყნისათვის, მის შესაწევნად,
გაჭირვებულთა იცოცხლე შენ კელ მისაწვდენად.

შენი მაღალი და ძრეული სულისა გრძნობა,
ჩემს სუსტ ჩანგმა, იმა დღითგან ჩამწყმს იგრძნო რა,
გრძნობით სიმთ დაჰყება, თვის მტერთათვის გულ გა-
საგმირად,

და თვსებურად გულის სიღრმით მშვილად დამდეკა!

ივანე ძერესელიძე.

4 თებერვალს, 1875 წელსა.

ქ. ტფილისს.

სსუა და სსუა ანბაგი.

წიგნი მოწერილი სოფლად ქ. ტფილისითგან.

ძმაო იოთამ! მანდდან რომ მოვიდოდი, ადგი-
თქვი, წიგნი მომეწერა შენთვის ქალაქითგან და დაწე-
რილებით შემეტყობინებინა აქაური ანბაგები. შენ სომ
იცი, დიდი ხანია ტფილისში აღარ ვყოფილვარ, აგ-
ერ თითქმის თხუთმეტი წელიწადი მეტია; ესეც სომ
იცი, რაც სამსახურითგან, ესე იგი მონებითგან და-
მითხოვეს სოფლად ვიმყოფები და მანდაურს ოფლის
ჭურით ვიკვებები ჩემის ცოლმეოოთ; მაგ დიდებულს
სოფლის მუშენებაში, როგორ ტკბილად მეჩვენება ოფ-
ლის ლუკმა და რა განსხვავებასა ვაოვებ მონების ესე
იგი სამსახურის და თავისუფლების შორის. აი, წამო-
დექი დილით, გასწიე მინდორში მწვანედ მოხიბინე

ენების დასასხედავად, სადაცა გული ტკბება ზ სულიც, რომ ხედავ შენის ოფლის ნაყოფსა; ან არა ზ, და უარე ჩემის ოფლით შემუშავებულს ვენახსა, ოჲ! რა ნეტარებითა ვთვლი თვითოეულს ვახსა ზ რა მოუთმენლივ მოველი ნოესაგან ნაკურთხს წითელსა ნექტარსა.—ძლივს მოვრჩი იმ დროს, როდესაც კათაოვის თვეში, იმ ჰაზანაქება სიცხეში, ვიჯექი კანცელი-არისი ერთერთს კუნჭულში ზ ჭირის ოფლი შებლხედ წურწურით მომდიოდა.—იმდენი მე ზ ძენ სიხარული, რამოდენი თეთრად გადაწერილი ქაღალდები იმ ჩემს ჭირის ოფლით დამესველებინოს. ახლა? ახლა ის ჩემო იოთამ, რომ სოფელმა გადამახალისა, თითქოს ახლად დავიბადეო, ან ახლა რა მინდობა ქალაქში, ოუ არ იმ წვეულის დავის მიხეზიო,—ეს ორი კვირაა აქა ვარ ზ ისე მომბეზრდა აქაურობა, რომ არ ვიცი რა ვქნა, დავა ვთქვა ზ უნდა გავიტედე, რომ ამოდენა მოღვაწიანაბენი ამ თხუცმეტის წლის წინათ რათ იქნებოდნენ, რამდენნიც ახლა არიან, წარმოიდგინე ის ედგილი, სადაცა ადრე ამ თხუცმეტის წლის წინათ, უბრალო ქაოსმოხობა იყო, მთავარ მართებლის წინ, რომელსაც ახლა ბუღვარს უწოდებენ ზ გაოცდები. ბუზივით ხალხი ირევა სუდის წინ;

სულ მოდავენი კი არიან, უფრო მომატებით; ახლა
უნდა ნახო, თუ რა საკვესურად მიაჩნიათ ერთმანეთის
წეწა ღ გლეჯა; ერთმანეთის დარბევა ღ ცრცენა,
სხანს ესეც დროებას მოუტანია. ოთხ კუთხივ სულ
ის ისმის, ესა ღ ეს სახლი აიკლესო; ამას ღ ამას
მეუცვიდნენო. რა არის ამისი მიზეზი; ამას წიგნათ
ვერ მოგნერ ღ როდესაც მანდ მოვალ; როდესაც იმ
ჩვენი კურთხეულის, ათასის წლის მძვენიერად დაჩრ-
დილებულს კაკლის ქვეშ დავსხდებით, იქ თავისუფ-
ლად ღ უშიშრად გიანბობ მიზეზსა ღ ჰირს დააღებ
განკვირებისაგან. ვაი ჩქტნი ბრალი, სულ ჩქტნი
დამწვარ კანითგან კი სარგებლობენ ეველანი. სხტა
აქაური რა მოკწერო; კარგათ იცი ქალაქის ანბავი,
რომ მრთელი ხალხი სადა დღით, თუ ბედნიერს
დღეს, ქაშვეთთან რომ ბუღუარია აქ აწედება; ზოგი
თავიანთ ფიქრთან გონების გასართობად, ზოგნი თავი-
ანთ დავის ანბავის საცნობლად; ზოგნი უფრო მომა-
ტებით, სამსახურიან დათხოვნილნი, რომელნიც
სიღარიბისაგან მეწესელებნი გამოდიან, აქა იქ სკა-
მებზედ სხდებიან ღ თავიანთ მოამხანაგეთ, რომელ-
თაც ერთს ტაფაში იწვევიან, ლაზარაკით ღ მუსაი-

ფობით, გულის მწუსარებას იქარევენ; მაგრამ შესანიშნავი
კი უფრო ეს არის რომ ეველას სახესედე რაღაცა მწუ-
ხარების ელფერი გადაჰკვრიათ; თუმცა ზოგნი გამოი-
დიმებიან უფრო იძულებითა. წარმოიდგინე ერთი კი-
დეც ესა რომ, ამ ჯექუბა ხალხში დავდიდივარ ღ ათ-
ასში ერთი ვეღარ მიცვნია, სულ თითქოს ახალს
თაობას ძველი თაობის ადგილი დაუჭერიაო, ადრე ამ
თხუტმეტის წლის წინათ ბულვარზედ რომ გამეგლო
ოთხ კუთხივ ქუდები იყო რომ მე მისდინენ, იმდუ-
ნნი მოცნობები მუვანდენ, ახლა ათასში ერთს მცნობს
ძლივს შვეხდები ღ თე შვეხვდი, ისიც ამჰარტანებით
გვერდზედ მიუერებს, თითქოს გამბუტებიაო. ეჭ,
ძმაო, სოფელელად მივანჩივარ ღ ეს მგონია ამისათვის;
ის კი არ იციან, ჩემი სოფლის ნეტარებით ცხოვრებას,
ამათ ქალაქურს ცხოვრებაზედ არ გაუცვლიდი; ესეც
გამომიცდია ღ ისიც; ამისი გემოც მინახავს ღ სოფ-
ლისაც. ჩემ კალმუხის ქუდს ათას თუმნად არ გაუცვ-
ლი ფულურო კასრის ქუდში, რომელიცა ერთხელ
მეცა მეჯაჯა თავზედ ღ, რომელსაცა მადლობა
დმერთს მოვრჩი ღ გამოვესალმე საუკუნოდ, .. სუდის
ზირდაპირ მეიდანზედ, ბარე ხუთ ალაგს ფიცრის ოთა-
ხები აუშართავთ; აქ ვიდაცა ევროპიულნი მცხოვრებნი

მოსულან ზე უწელოდ ჰეჟლეფენ ხალხსა; ერთს ფიც-
რულში სამთლის კაცი ზე ქალები არიან გამოწეო-
ბილნი; ზომთა შინაგანი სულ უჩანთ ზე ანატომიის
საგანს თვალთ შეკასწავებენ, მე ზე ჩემა ღმერთმა,
ეს სასარგებლო რამ უნდა იყოს, მაგრამ ჩუჟნ
ხალხს გონების სარგებლობისა არა ესმით რა, ამათ
თვალის სარგებლობა მეტად მიაჩნიათ; აჟ ისე ვერ
ეტანება ხალხი, როგორც ქმორე ფიცრის შენობასა,
სადაჟა შინებში ჩეხედვით გაჩვენებენ უცხო ქვეენებს;
აჟ მეც ვიუაჟი, ის ექესი შაური გავიდე, რომელიცა
მოეცა ჩემთჳს ერთის ურემის სატეო, ერთს ჩემს
ნაუძევს; ზე ის საცოდებაჲდ მოპოვებული, სისხლის
ოჟოთ ნამოჟნი გლეხკაცისგან, ექესი შაური, ერთ
ვიღაცა უცხო ქვეენითგან მოთრეულის იტალიანელის
ხელში გადავიდა, ჯანი წაუვიდეს, კარგი სანახაჲი კი
ვნახე, მეტადრე ის, რომ ნაჟოლეონი საფრანკეთის
ხელმწიფე, შეურეეველი ზე უბლეველი, უცებ განკების
მოვლინებით, ძირს დაეცა, მტერს ტეჟეთ ჩაუვარდა ზე
მრთელი იმისი სახელმწიფოც თითქმის მიწასთან
გასწორდა. უეურებდი ამ სანახაობას ზე ვუიქრობდი;
აბა რა ეოფილა კაცი, გუშინ დიდებაში იყო, დღეს
უკანასკნელს დღეშია; ნურავინ იუიქრებს, ეოჟელთჳს

იმისი სამთელა გაუქრობელად ენთოს; ნურავინ დაიგვეხებს, იმისი ბედი ეოველთჳს ერთს წრეხედ იმეოფებოდეს, ნურცა გელმწიფენი ზ ნურცა მდიდარნი,— ან შორს რათ მივდივარ, ამ ბულვარხედ შემხვდა ჩემი ნაუფროსალი, ამ თხუთმეტის წლის წინათ რომ ისე მდიდურება ზ სამსახურიტეანაც გამამაძია; ახლა ისიც სხუათა მოძმებოტ მსკაესად უსაქმოდ დარჩომილა; რომ ვნახე, გამიკვირდა, ამის ჰალტოს ნაუღეთებს, რამდენიც ქარი შემიჭბერავდა, იმდენს ათამაშებდა, აი ჩუწნი დიდების დასასრული. ერთი დრო არა ვის შეჩენია.... ახლა შეველი მესამე ფიცრის შენობაში,—ოჰ დიდებულო დემეტო, რა ვნახე! იმდენი ხალხი იყო, რომ ძლივს შევასწივე,—ძერე რა იყო სანახავი? ვსოქვი ერთს დიდ საკვირველებასა ვნახავ მეთქი,—ბოლოს დაგვენახა, ერთი ზრქელი დედაგაცი, ოსის ძიძასავით გაბდინებული; თურჲ ესეც ამისათჳს მოსულიყო უცხო ქვეენიტგან, რომ თავისი სიზრქე ჩუწნ ხალხისათჳს ეჩვენებინა, რა არის, მითომ ზ, ჩემხედ ზრქელი ზ მსუქანი საქართველოში არა ვინ იქნებაო. ვაი ოხერო ფულებო, ასე ცუდუბრალოდ დაკარგულნო! ძმაო იოთამ, სად იყო ამ დროს, უცებ არ შემოვიდა, ჩუწნი სოჴლის ბოლოს ერთი გაბდინ-

მული დედაკაცი რომ არის მარმარა; ეს მაგასთან წიწილათ არ გამოჩნდებოდა, მეოთხე ფიცრულში ოინ-ბაზები არიან, ზოგნი თოკებზედ დასტიან, ზოგნი რა-ზედ, ამას კიდევ უფრო ეტანება ხალხი; მესუთეშიაც იმას აჩვენებენ, რასაც აჩვენებენ მესამე ფიცრის შენობაში; ხალხსაც იზიდევენ, მაგრამ გონების სარჩო კი ერთი მისხალი არა არისრა. ან ამ ჩინიბისო წვრილმანებზედ რასა გწერ, ნუ თუ ამ ქალაქში ისეთი არა არისრა, რომ კაცობრიობას სიკეთეს მოუტანდეს? ჯერ ჩუქნ საუბედუროდ, თითქმის არა არისრა, ან რა უნდა იუოს იმისთანა, რომ ჩუქნს გაჭირვებულს თანა მოძმეს თავის შაჭირვებისაგან გამოიყვანდეს.— კარგათ ვიცით, ჩუქნი გაჭირვება უფულობა არის; ჩემო იოთამ. მე ბ შენ რომ ფული გვექონოდა ზირველ შემთხვევაში, ჩუქნი მამულის საქმეს წინ წავეწვდიო; ჩუქნ რომ ფული გვექონოდა, ბევრს მოვინაგდიო, ბევრს დავთესავდიო; საქონელს ბევრს გავიჩენდიო, კარგს თავლებს შესანასავად ავიძენებდიო; ხალისიც დიდი მოკვეცემოდა; მაგრამ უფულობით ვველას მოკლებულნი ვართ; საკეთილშობილო ბანკსა სსნიან ამ დღეებში, ახლა დამფასებლებს არჩევენ ბ ვეკლანი ცდილობენ ამოიჩინონ, რა არის ჯამაგირი

გვექნებაო, იმ აზრს კი არა ვინ უგდებს უურსა, რომ ამოვეჩრიო, გაჭირვებულს თანამომეს სვინიდისიანად დაუფასოვო, ის მხოლოდ თავის თავის ლუკმა ჰური-სათჳს ფიქრობს, ვაი ჩუტნს უბედურებას! ოჲ, ჯერ ამ ბანკსედ ვერას ვიტყვი, რადგანაც ამისი ჯერ არც სერი ვიცით ჰ არც უსერიობა, მხოლოდ ღმერთსა ვთხოვ კეთილად წარიმართოს, რომ ეგები ჩუტნ მძებს უშვე-ლოს რამე ჰ იმ ათშაურ საკებლითგან დაიხსნან. აქ ახლა ბევრი ბანკები გახსნილა, სულ სომხების წვა-ლობით კი, ისევე ღმერთმა უშველოს ჩუტნ მძებს, ჩუტნს ერთი მიწა წელის შვილებს, რომელნიცა თვთ ზრუნამენ, ისევე გაჭირვებულთათჳს, ერთი ბანკი არის იმ გვარი, რომელსაცა უწოდებენ ურთი ერთა შემწეობის ბანკსა, აქედამ ფულს გაჭირვებულს თითქ-მის იმავედღეს აძლევენ, მხოლოდ უნდა ერთ ერთი ბანკის მწვერი გიცნობდეს, რომ კეთილსაიმედო კა-ცი ხარ; მეორე ბანკი არის, ვაჭრობის ბანკი; აქაც იმ ჰირობით იძლევიან ფულს ჰ წარმოიდგინე რა სიკეთე მოაქვს გაჭირვებულისათჳს,—ჰრიკასითგან ფული რომ გამოაქვს, მრთელი ერთი წელიწადი უკან სდევ, უნდა შეზდგეს მამულის აწერა, დამუა-სებლის უკან დევნა ჰ ვინ იცის რამდენი ტანჯვა ჰ

აქმის მოცდენა, აქ, მოსველი, ჩაგწერეს, იმ ღამეს იმ ბანკის მწვერებმა მოილანარაკეს, გიცნეს კეთილსაიმედო კაცად, მიბრძანდით მეორეს დღეს ღ მიიღეთ თუნდა ათასი თუმანი, ცარიელ ვექსილზედ, ამაზედ მეტი რაღა სიკეთე გინდათ, უგიროთ, მაგრამ, თუ ვადაზედ არ შეიტანეთ, ვაი თქვენს ნამუს; ისე გაიტეს აბრუს, რომ შემდგომში რაც უნდა გაჭირვება გქონდეს, ისე შეგიკრამენ ეველა ბანკს, რომ ერთს გრომს აღარა ვინ გენდობა.—ამ ბანკების დამფუძნებელნი სომხები არიან ღ რასაკვირველია ფულიანები; თავის გამომდებს არა ვის ვიცნობთ თითქმის ერთის მატსა; ეს არის მაღალ სასწავლებელში კურს შესრულებული, დოკტორის წოდებით ნამსახური ღ ხარისხოვანი; რ. ნადიროვი; კაცი განუსაზღვრელი კეთილის გულის პატრონი ღრძად, განათლებული, მამულის მოყვარე ღ მოძმის ბედის წერის თანა მოზიარე, სად არის, ჭკუანდეს რამდენიმენი ჩუქნს ქვეყანას ამისი მზგავსი. აბა მაშინ წავიდოდით წარმატებაში აი, მაგრამ, ვინ მისცა ჩუქნს ქვეყანას ამისთანა ბედი. ეს ბანკები არის პოლიციის ახლოს, სადაცა შეიდანზედ ამოდის შადრევანი... ჩუქნ ქართველებს უნდა სამწუხაროდ მიგვაჩნ-

დეს, რომ ასე დაშორებულნი ვართ, ჩუქნ ძმებს სოჲ-
ხებზედ მაშინ როდესაც რომ ჩუქნი ნაკვეთნი არიან,
მამაპაპითგან დიდი ერთობა კვქონდა ღ დიდი სიყუა-
რული, აბა მივხედოთ, თუ როგორ წინ მიდის ეჟე-
ლა ამათი საქმე, ჟურნალები, გაზეთები, ბანკები,
სახწყაფლებლები, სასოციალოები ხსუა ღ ხსვა გვარი,
ჩუქნი შევცქერით ჰარ გაღებულები ღ არა ვთხოვთ,
მოგვცენ ერთობის კელი, რომ ურთი ერთის თანხმო-
ბით წინ წავიდეს ჩუქნი საქმე; ეშეულოთ კაცობრიო-
ბას, გამოვიდეთ გაჭირვებისაგან ღ ერთის ღონით
საღსში ჩემოვაგდოთ ის მდგომარეობა, რომელს მდ-
გომარეობასაც ეტყვიან ბედნიერს. ღმერთო, შენ უშეუ-
ლე ჩუქნს საცოდაუს ქვეყნასა!...

შენი არჩილ.

1875 წელსა

»ცისკრის« დაბარება შეიძლება ამ სახით:

ტფილისში ადგილობრივ გაუკზავნელათ თუ გაგზავნით—8 მანეთი.

რედაქცია იმყოფება ხანის ქუჩაში, ბებუთოვის სახლებში, ექვთიმე ხელაძის სტამბაში.

ვისაც ჟურნალი დააკლდეს და თავის დროზედ არ მიერთოს, უმოწილესად ითხოვს რედაქცია, მაშინვე აცნობოს ამ ადრესით:

»ცისკრის« რედაქტორს ივ. კერესელიძეს, ტფილისში.

Дозволено цензурою Тифлисъ, 7 Февраля 1875